

SREČANJE REGIONALNEGA SVETA OCLC EMEA

Tretje srečanje Regionalnega sveta OCLC EMEA (Europe, Middle East and Africa) se je odvijalo v prostorih mestne hiše v Birminghamu. Udeležilo se ga je preko 200 knjižničarjev (<http://www.oclc.org/multimedia/2012/emearc2012.htm>).

Pred uradnim začetkom srečanja sem se udeležila sekcije Metapodatkovni servisi. Ted Fons (OCLC) je predstavil problematiko in aktivnosti za izboljšanje kakovosti kataloga WorldCat. Poudaril je, da različne kategorije uporabnikov zelo različno razumejo kakovost WorldCata. Ta svetovni katalog se je v zadnjem desetletju s paketnimi vpisi številnih katalogov in baz podatkov dramatično povečal, od 39 mio v letu 1998 na 236 mio zapisov v letu 2011. Bibliografski zapisi so bili kreirani na različnih jezikovnih področjih in na osnovi različnih katalogizacijskih pravil, zato obstoječi avtomatizirani postopki vzdrževanja kakovosti zapisov (združevanje, razdruževanje ...) ne zadoščajo več. Delež zapisov za neangleške vire zdaj že presega 58 %, v letu 1998 pa je znašal šele 36 %. Močno se je povečalo število podvojenih zapisov, in sicer tistih resnično podvojenih in tistih, kreiranih skladno s katalogizacijskimi pravili, ki narekujejo ločene zapise za različne pojavne oblike virov. Povečal se tudi delež kratkih in nepopolnih zapisov, ki prihajajo od založnikov in dodatno otežujejo avtomatizirane postopke. Od leta 2008 teče Expert Community Experiment in v okviru tega eksperimenta lahko uporabniki katalogizacije OCLC popravljajo in dopolnjujejo praktično vse zapise v WorldCatu; to pa vpliva na kakovost. V OCLC-ju teče več projektov, s katerimi želijo izboljšati kakovost WorldCata. Programsko opremo za odkrivanje in izločanje duplikatov za knjige so nadgradili še za druge vrste gradiva in tako v času od januarja 2010 do aprila 2011 izločili 7,5 mio podvojenih zapisov. Intenzivno delajo na projektu GLIMIR (Global Library Manifestation Identifier), v okviru katerega bodo dodali identifikator vsem pojavnim oblikam virov ter ločili vzporedne zapise (za različne jezike katalogizacije) in reprodukcije. Na ta način bodo zmanjšali število podvojenih zapisov, dosegli kakovostnejši prikaz zaloge knjižnic ter izboljšali povezanost med WorldCat.org in posameznimi katalogi. Načrtujejo še druge projekte, predvsem na področju normativne kontrole in nadgradnje kratkih zapisov. Vprašanja udeležencev so se

nanašala na katalogizacijska pravila RDA, ki jih v OCLC pozorno spremljajo. Sodelovali so tudi pri testiranju RDA ter upoštevali nekatere dopolnitve formata MARC 21. Problem predstavlja povezovanje bibliografskih podatkov z normativnimi podatki, kjer se pojavljajo velike razlike med praksami posameznih držav.

Sledila je predstavitev Janifer Gatenby (OCLC) o raziskovalnih projektih v zvezi s kakovostjo bibliografskih in normativnih podatkov. Raziskave izvajajo na osnovi množice bibliografskih zapisov z različnih jezikovnih področij v ločenih bazah podatkov, kar jim omogoča algoritemsko generiranje številnih podatkov. Predstavila je tudi aktivnosti v povezavi z vzpostavitvijo agencije za centralno registracijo imen avtorjev skladno s standardom ISO ISNI (International Standard Name Identifier), pomembno predvsem z vidika upravljanja avtorskih pravic in spremljanja rezultatov raziskovalnega dela. Med ustanovnimi člani je tudi OCLC, ki vodi projekt VIAF (Virtual International Authority File). OCLC-jeve raziskovalne aktivnosti so tako na osnovi povezovanja obeh projektov usmerjene v izboljšanje kakovosti podatkov.

Ed Chamberlain (COMET) je predstavil projekt Cambridge Open Metadata, pri čemer je izpostavil probleme formata MARC 21 ter nujnost priprave standardnih licenčnih pogojev za uporabo odprtih podatkov (angl. *open data*).

Uradno sta srečanje odprla Eric van Lubeek (direktor OCLC EMEA) in Robin Green (predsedujoči Regionalnemu svetu EMEA). Brian Gambles (direktor) in Francine Houben (arhitektka) sta nato predstavila projekt izgradnje knjižnice v Birminghamu (Library of Birmingham, http://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Birmingham), ki je trenutno največji tovrstni projekt v Evropi, vreden 193 mio angleških funtov. Arhitektka s številnimi mednarodnimi referencami je predstavila svojo vizijo za novo knjižnico ter elemente zgradbe in okolice, ki to vizijo predstavljajo. Knjižnica hrani tudi veliko arhivskega gradiva o industrijskem razvoju mesta, ki bo zaradi večje opaznosti postavljeno v zgornjih nadstropjih knjižnice.

Kathleen Imhoff (članica OCLC Upravnega odbora) je predstavila trende uporabe fizičnega prostora, ki se v splošnih knjižnicah ZDA pojavlja zaradi zmanjševanja fizičnih zbirk. Splošne knjižnice se trudijo na različne načine izrabi ta prazen prostor, zato ponujajo svojim uporabnikom številne nove storitve, s katerimi poskušajo obogatiti "bivanje" v knjižnici. Organizirajo različne družabne centre, digitalne studie, TV-postaje, radio centre za slepe, centre za pomoč dijakom pri domačih nalogah, kreativne centre za različne starostne skupine, igralnice, tihe prostore itd. Prikazala je primer splošne knjižnice, ki svojim uporabnikom v okviru knjižnice ponuja tudi možnost obdelovanja vrta. Kreativne primere uporabe fizičnega prostora v knjižnicah je predstavil tudi Erik Boekesteijn, soavtor The ShanachieTour (<http://wordpress.shanachietour.com/about/>).

Novost so bile predstavitve japonskega izvora "PechaKucha", ki potekajo v posebnem dinamičnem formatu 20 x 20 (20 podob v 20 sekundah), in sicer na temo proizvodov in servisov OCLC. Zvrstilo se je pet predstavitev, na glasovanju za najboljšo pa je zmagal Nizozemec Johan Stapel (Stichting Bibliotheek), ki je govoril o povezanih podatkih (angl. *linked data*) v kontekstu servisov OCLC ter za nagrado dobil tablični računalnik.

Ob zaključku prvega dne je Larry Alford (predsedujoči Upravnemu odboru OCLC) predstavil rezultate štirinajstletnega dela Jayja Jordana, četrtega predsednika OCLC (1998–2012). Med pomembnejše prispevke za OCLC in mednarodno knjižničarsko skupnost je izpostavil uvedbo nove upravljalvske strukture OCLC, razširitev sodelovanja, saj se je število knjižnic od 30.000 v 64 državah povečalo na 72.000 v 170 državah. Zelo se je povečal delež neangleških virov v WorldCatu, povečan je delež prihodkov iz tujine od 8 % na 24 %, izvedena sta prehod v okolje Oracle in pripojitev 20 različnih podjetij, vzpostavljeno je sodelovanje s servisi, kot sta Google in Yahoo, bolj intenzivna je raziskovalna dejavnost OCLC, uveden pa je tudi študijski program Jay Jordan IFLA/OCLC.

Tudi drugi dan je srečanje začel Larry Alford. Tokrat s predstavitvijo odgovornosti Upravnega odbora OCLC, ki ima šestnajst članov in se sestaja na dvo- ali tridnevni srečanjih petkrat na leto. Upravni odbor sestavlja več odborov, ki pokrivajo različna področja: upravljanje, finance in investicije, revizijo, osebje in plače, upravljanje, RLG (Research Library Group), članstvo in načrtovanje tehnologije. Njegove odgovornosti pa so skrb za izvajanje poslanstva OCLC, zaposlitev in nadziranje dela predsednika, zastavljanje ciljev, politik in strateškega plana, sprejemanje proračuna, neodvisne finančne revizije in druge tradicionalne obveznosti. Trenutno je zelo aktiven odbor, ki je zadolžen, da do

konca junija izpelje postopek izbora novega predsednika. Druge pomembne naloge v letu 2012 bodo povezane z nadaljnjim razvojem in financiranjem novega okolja WebShare Management System (nova blagovna znamka, ki je nadomestila WebScale Management System), s pripravo licence za izmenjavo bibliografskih zapisov WorldCat (Open Data Licence) ter nadaljnimi pogovori z Globalnim svetom o delitvi stroškov in kreditov med člani OCLC.

Sledila je predstavitve predsednika OCLC, Jayja Jordana, ki je hudomušno pripomnil, da ne zapušča planeta, ampak se je samo upokojil pri OCLC-ju. Tudi on je predstavil ključne rezultate svojega dela pri OCLC ter poudaril, da se je treba zavedati, da z vidika Googla OCLC in tudi vsa knjižnična skupnost v finančnem smislu nista velika. Izpostavil je organizacijo preteklih srečanj Regionalnih svetov v Aziji in Ameriki ter srečanja Globalnega sveta, ki bo potekalo v aprilu. Prav tako je govoril o študijskem programu Jay Jordan IFLA/OCLC, ki so se ga udeležili tudi trije knjižničarji iz Srbije, o novi platformi WMS ter projektih DDC, FAST in VIAF linked data, o zagotovitvi platforme za ISNI, pridobitvi ISO Information Security Management Certification ter vzpostavitvi novih podatkovnih centrov v Evropi in Kanadi. Zaključil je z mislijo Wayna Gretzkyja, da je uspeh rezultat predvidevanja (strateškega načrtovanja), kaj se bo zgodilo najprej.

Novo okolje z novim imenom OCLC WorldShare je podobno kot lani predstavil Robin Murray (podpredsednik OCLC za upravljanje globalnih proizvodov).

Sledilo je poročilo o aktivnostih OCLC EMEA, ki ga je podal direktor Eric van Lubeek. Odprli so že šesto evropsko poslovalnico v Sheffieldu ter organizirali poseben oddelek za raziskave. Našel je petnajst konzorcijev, s katerimi sodelujejo, ter številne projekte v različnih državah regije: Nemčiji, Švici, Veliki Britaniji, na Nizozemskem, v Italiji, Španiji, Južni Afriki, Kazahstanu, Uzbekistanu, Azerbajdžanu, na Slovaškem, v Srbiji, Črni gori, na Madžarskem, Srednjem vzhodu, Hrvaškem, v BiH, Latviji, Albaniji in na Kosovu, v Gruziji, Kirgizistanu in Turkmenistanu. Omenil je podpis pisma o nameri z IZUM-om, kot zelo obsežen projekt pa je izpostavil prehod sistema BIBSYS (Norveška) v okolje WMS, v okviru katerega izvajajo primerjalno analizo funkcionalnosti.

Po koncu vseh treh predstavitev so udeleženci postavili vprašanja predvsem o zagotavljanju varnosti podatkov (nabava, izposoja ipd.), načinu zaračunavanja storitev OCLC, glede stališča OCLC do odprtih podatkov, zanimalo pa jih je tudi, komu služi OCLC primarno: knjižničarjem ali končnim uporabnikom.

Berndt Dugall (predsednik Globalnega sveta OCLC) je predstavil aktivnosti Globalnega sveta, v katerem sodeluje 10 članov regije EMEA. Sestaja se dvakrat na leto, njegova glavna odgovornost pa sta svetovanje in podpora Upravnemu odboru OCLC. Uvodoma je poudaril neprofitni status OCLC, dvostopenjski izbor delegatov, katerih delo v organih OCLC je prostovoljno in zanj ne dobijo nobenega finančnega nadomestila. Intenzivno pripravljajo postopke za izbor novega predsednika OCLC. Na aprilskem srečanju bodo razpravljali o e-vsebinah, posebej o e-knjigah in z njimi povezanih servisi OCLC, o tem, kako upravljati Globalni svet, za kar je veliko možnih variant, o odprtih podatkih in s tem povezanim primerom Švedske nacionalne knjižnice, o nadaljnjih aktivnostih OCLC v zvezi z novimi katalogizacijskimi pravili RDA, o tem, kako izboljšati dvosmerno komunikacijo med organi OCLC in njegovimi člani, ter o možnosti, da bi se Globalni svet sestel trikrat na leto, tako kot je bilo v preteklosti. Sledila je kratka predstavitev kandidatov, ki so nominirani za člane Regionalnega sveta.

V zaključnem delu so nastopili trije referenti. David White (University of Oxford) je predstavil raziskavo, ki je temeljila na tipologiji obiskovalec – udeleženec (*visitor – resident*) s ciljem, da se doseže razumevanje njihovega študijskega in raziskovalnega angažiranja v digitalnem informacijske okolju. Alison Cullingford je predstavila ugotovitve raziskave OCLC RLUK (Research Libraries UK) na temo specialnih zbirk. Raziskava je pokazala, da se uporaba specialnih zbirk povečuje, da je opazen pozitiven premik v ponudbi knjižničnih servisov in da imajo skoraj vse knjižnice, zajete v raziskavo, programe digitalizacije. Obenem je pokazala tudi na zelo resne probleme v zvezi z zagotavljanjem zaščite gradiva. Lorcan Dempsey (OCLC raziskovalec in glavni strateg) je predstavil poglede na knjižnično dejavnost, ki prestopa svoje meje, saj podpira povezovanje študentov, raziskovalcev in vseh drugih, ki se vključujejo v omrežja zaradi pridobivanja novega znanja in veščin. Kot primer je navedel servis Etsy (<http://www.etsy.com/>), ki povezuje skupnost z namenom, predvsem pa ponuja uporabnikom pomoč, da postanejo uspešni na spletu. Pri tem so omrežni servisi osrednjega pomena in seveda želijo zbrati čim več informacij o uporabnikih. Tudi za knjižnice je pomembno, da imajo jasno strategijo glede izbire: na katerem področju imajo odločilen lokalni vpliv in ga morajo zadržati zase, kaj lahko naredijo v sodelovanju z drugimi in kaj lahko za njih opravijo drugi. Od zbirke kot centralne točke nekdanje knjižnice se pozornost usmerja na učinkovitost servisov, na raziskovalno dejavnost ter strokovno znanje in angažiranost sodelavcev.

Marta Seljak